parūpino iš Welfair ateinančią gailestingąją seserį. Su jo sveikata taip apsipratom, jog nieks nenujautėme, kad mirties šmėkla čia pat. Pas mane gyvendamas, jis mažai tekalbėjo apie savo kūrybą, nepareiškė jokių pageidavimų, nepaliko jokio rašyto testamento. Radijas, kurį jam padovanojo Chicagos vyrų choristai, buvo vienintelis kontaktas su muzikiniu pasauliu. Nebegalėjo jis nei skaityti. Nebeužsimindavo nei apie ''Jūratę ir Kastytį'' . . .

1963 metų Kūčių vakarą, sėdėdamas savo kėdėje, jis atrodė labai nuvargęs. Užklausiau, kaip jis jaučiasi, silpnu balsu atsakė, kad svaigstanti galva. Suraminau, sakydama, kad tuoj valgysime Kūčių vakarienę, pašnekučiuosime ir viskas bus gerai. Išgėręs arbatos, paprašė mano sūnaus, kad padėtų atsigulti. Naktį praleido ramiai. Kalėdų rytą, grįžusi iš bažnyčios, radau jį besėdintį savo kedėje, išblėsusiu žvilgsniu žiūrintį į duris. Staiga jo galva pasviro į dešinę. Pradėjau šaukti savo sūnų. Sūnus Donatas, abiem rankom suėmęs jį už pečių, sušuko ''dėde, dėde!'' bandydamas jį atitiesti. Jis pažvelgė mano sūnui tiesiai į akis, giliai atsiduso ir pasviro į dešinę. Pakvietėme daktarą. Tuojau atvyko dr. Antanas Snieška, bet nebegalėjo niekuo pagelbėti. Konstatavo mirtį. Dar atvyko kun. Vytautas Pikturna, atkalbėjome maldas, amžinai atsisveikinome su juo.

Gruodžio 27 d., penktadienį, 1963 m., kada Kalėdų nuotaika tebegaubė visą pasaulį, Brooklyno lietuviai rinkosi koplyčion atiduoti paskutinę pagarbą mirusiam K.V. Banaičiui. Kai prie jo karsto tą vakarą muzikos ir visuomenės atstovai sakė jautrias kalbas, atsisveikindami su velioniu, susigūžusi kampelyje, stebėdama kompozitoriaus užgesusį veidą, giliai įkritusias akis, mintimis nuklydau į jo praeitį. Sugrįžo jo gyvenimo epizodai iš jaunesnių dienų. Dar Nepriklausomoje Lietuvoje jis visiems buvo žinomas, kaip gilios kultūros asmuo. Jo gyvenimo filosofija buvo pagrįsta aukštais principais, kas buvo būdinga jo tėvo Saliamono Banaičio visai šeimai — tėvams, broliams ir seseriai. Jis buvo nepaprastai teisingas. Nebijojo laisvai ir aiškiai dėstyti savo kritiškas mintis . . . Lietuvos dainininkai prieš operos spektaklius atvykdavo pas K.V. Banaitį išdainuoti savo arijas, norėdami sužinoti jo kritiką. Jis ir spaudoje nebijojo laisvai reikšti savo nuomonių, kurios galėtų ir nepatikti jo kolegoms. Buvo teisingas, nepaperkamas. K.V. Banaitis buvo individualistas, džiaugėsi savo vienuma. Niekad nebuvo vedęs. Tiesa, jam patiko įdomios moterys tik iš tolo. Buvo kilnių principų, nepakentė nešvankių meilės aferų. Visokie ''donjuanai'' buvo jo pajuokos bei pasipiktinimo objektu. Pamenu, jis sakydavo, kad šeimyninis gyvenimas tai ne jam, nors turėjo progų sukurti šeimyninį gyvenimą. Aukščiau visako laikė savo muzikinį pašaukimą. Savo gyvenimą skyrė muzikai. Pasitraukęs į Vakarus, nors ir sunkiose sąlygose, jis kūrė ir kūrė. Ir štai dabar jo gyvenimas užgeseęs amžinai, o juk dar daug galėjo sukurti muzikinių vertybių. Tarp vėšliai pražydusių gėlių vainikų, mirguliuojančių žvakių, jis atrodė lyg besiilsįs po ilgos ir sunkios kelionės, įvykdęs didžiąją, kiekvienam žmogui privalomą avantiūrą-mirtį. Įvairios mintys bangavo viena po kitos. Visi turi mirti, kūrėjai, talentais apdovanotieji. K.V. Banaitis ir buvo vienas iš tų apdovanotų aukštu muzikiniu talentu. Ir vėl, iš kur ateina talentai? Tikras dalykas, kad K.V. Banaitis muzikinį talentą, be abejo, bus paveldėjęs iš savo prosenelių. Jo senelė, Jieva Leverytė, atvykusi iš Rytprūsių, iš protestantų perėjusi į katalikybę, penkiolikos metų amžiaus ištekėjusi už Simano Banaičio, buvo kaimo giesmininkė, kantarka. Simano Banaičio brolis, kuris tada vadinosi Banevičium, buvo Alytuje klebonu, turėjo nepaprastai gerą balsą — tenorą. Taipogi jo visos septynios seserys turėjo puikius balsus ir buvo kaimo kantarkos. Jievos Leverytės-Banaitienės tryliktasis sūnus Saliamonas Banaitis (Nepriklausomybės akto signataras) vedė Marijoną Pranaitytę, kuri irgi turėjo puikų balsą, o jos brolis Pranaitis, žinomas kaip kompozitorius. Vienas iš Saliamono Banaičio sūnų — Kazimieras Viktoras ir yra tas, kuris surinkęs muzikinius talentus iš savo senelių, tetų, dėdžių, motinos.

Praslinkus trumpam laikui po K.V. Banaičio mirties, jo gerbėjai, muzikai ir toliau puoselėjo jo kūrybą. Smuikininkas Iz. Vasyliūnas jo atminimui rengė koncertus. Muzikas Vytautas Rastonis, kuris dažnai lankydavo K.V. Banaitį, pats suorganizavęs lėšas, išleido ''Lietuvos Idilijas'' smuikui, klarnetui ir arfai. 1965 m. kovo mėn. 7 d. Carnegie Recital Hall New Yorke įvyko didelio masto koncertas K.V. Banaičio atminimui. Buvo atlikti vien jo kūriniai. Tai pats geriausias paminklas kompozitoriui.

Mūsų garsių žmonių gyvenimas dažniausiai nebūna rožėmis klotas. Atsidūrę toli nuo savo gimtojo krašto, pergyvendami kasdieninius nepriteklius ir moralinį skurdą, baigė jie savo žemišką kelionę svetimoje, nesuprastoje, išeiviškoje aplinkoje. Vienas iš tokių buvo kompozitorius Kazimieras Viktoras Banaitis — operos ''Jūratė ir Kastytis'' ir gausios lietuviškos muzikinės kūrybos autorius.

ARISTOKRATĖ

M. ZOŠČENKO

(UKRAINIEČIŲ SATYRIKAS, 1895 — 1958)

Aš, brolyčiai, moterų, dėvinčių skrybėlaites, nemėgstu. Jei moteriškė dėvi skrybėlaitę, jei ant jos blauzdų blizga šilkinės kojinės, jei jos rankose maskatuoja rankinukas arba burnoje žvilgčioja auksinis dantis, tai tokia aristokratė man visai ne moteris, o tuščia vieta.

Savo laiku, savaime aišku, ir aš domėjausi viena aristokrate. Vaikštinėjau su ja ir į teatrą vedžiau. O teatre tai viskas ir įvyko. Teatre ji ir visą savo ideologiją išdėstė visoje gražumoje.

Susitikau su ja namų kieme. Susirinkime. Žiūriu — stovi tokia madam. Kojinės šilkinės ir dantis žvilga.

Iš kur, — klausiu, — jūs, piliete? Iš kurio numerio?

— Aš, — atsako, — iš septinto.

— Prašau, — sakau, — gyvenkite.

Ir iš karto ji man kažkaip labai patinka. Užeinu pas ją. Į septintą numerį. Būdavo, ateinu kaip oficialus asmuo, pasiteirauju kas link vandentiekio ir kanalizacijos. Veikia?

— Taip, — atsako, — veikia.

Ir pati su skara žaidžia ir daugiau nei mur-mur. Tik akim šaudo ir dantis zvilga. Pavaikščiojau pas ją mėnesį — priprato. Pradėjo daugiau atsakinėti. Vandentiekis veikia gerai, dėkui jums.

Toliau — daugiau. Pradėjau su ja po gatves vaikščioti. Išeiname į gatvę, o ji liepia parankėn paimti. Paimu ją parankėn, o pats slystu kaip lydeka. Ir sakyti nežinau ką, ir prieš žmones drovu.

Na ir kartą ji man sako:

— Ką jūs mane visą laiką gatvėmis vedžiojate? Jau galva susisuko. Jūs kaip kavalierius ir dar prie valdžios, pavyzdžiui, mane į teatrą nuvestumėte.

— Galima, — atsakiau.

— Ir kaip tik kitą dieną atsiunčia bilietus į operą. Vieną bilietą gaunu aš, o kitą bilietą man paskolina Vasia sargas.

Į bilietus aš ir nepažiūrėjau, o jie skirtingi. Kuris mano — apačioj sėdėti, o kuris Vasios — pačioje paskutinėje galiorkoje.

Taip mes ir nuėjome. Susėdome teatre. Ji atsisėdo su mano bilietu, o aš su Vasios. Sėdžiu ant suolo ir nei galo nematau. Jei persilenkiu per barjėra, tai ją matau. Betgi labai blogai. Nuobodžiavau, nuobodžiavau ir nulipau žemyn. Žiūriu — pertrauka. O jinai vaikšto.

— Labas, — sakau.

— Labas.

L. GUTAUSKAS MOTERIS